

Львів. Кава. Любов (збірка)  
Леся Олендій

Наталія Гурницька

Ніка Нікалео

Дара Корній

Ольга Деркачова

Ірина Хомин

Галина Костянтинівна Вдовиченко

Вікторія Гранецька

Любов Долик

Тетяна Белімова

Щемливі оповідання від найкращих українських авторів! Ця книга – про Львів. Про місто, яке хтось знає і любить, а хтось тільки відкриває для себе. Про вузькі вулички і затишні кав'ярні, про середньовічну бруківку і старовинні споруди... Про любов. Про життя. Про людей, які зустрічаються, розходяться, сподіваються, вірять, кохають, втрачають – і знову знаходять своє кохання...

Тетяна Белімова, Ольга Деркачова, Наталія Гурницька, Ніка Нікалео, Любов Долик, Леся Олендій, Дара Корній, Галина Вдовиченко, Вікторія Гранецька, Ірина Хомин

Львів. Кава. Любов

Передмова

Львів, Львів, Львів... Це місто ніколи не відпустить тебе, якщо ти хоч раз там побував. Це місце-казка, це місто-чари, це любов, і кава, і шоколад, і незмінні підбори, підбори, підбори... Навіть у мороз і на кризі. Це незмінне звертання по-львівськи «прошу пана», і «то є перша кляса», коли щось до вподоби. Той, хто не бував у цьому старому місті, ніколи не збагне душу України. Бо Аптекарь славнозвісного Юрія Винничука живе тут, і Купальниця Галини Вдовиченко теж родом звідси, а ще Мавка Дари Корній, хоч письменниця і не говорить про це прямо. Усі ми різні, але й усі однакові у

цій своїй глибочезній і палкій любові до нашого середньовічно-сецесійного міста з його вузькими вуличками і широченними новими проспектами, з помпезною архітектурою Горголевського і по-воєнному монументальним сталінським ампіром. Не можна бути у цьому місті і не закохатися у нього. А закохавшись, не творити неможливо. Львову присвячено вірші, пісні й романи... На його вівтар покладено долі, списано сторінки історії. Він був збудований во славу того, чие ім'я носить, але тут ви не знайдете жодного пам'ятника Леву, лише засновнику міста – єдиному Королю землі Галицької Данилові Галицькому. Тому що час розставляє усе на свої місця, і немає на те ради, бо він – єдиний суддя.

Кожен твір, що увійшов до цієї антології, звучить лейтмотивом любові і захоплення Львовом, Лембергом, Леополісом, як його по-різному називали у різні епохи. Та в усі часи він однаково з ароматом дощу і трав'яного чаю, як в істинній львівській пані у рукавичках Галини Вдовиченко, і морочно-фентезійний, як у вишуканій та особливій Вікторії Гранецької, хоча вона і не його мешканка, і тоскно рідний у по-дівочому щирої і ніжної Трини Хомин... Львів такий, такий... до кінця незбагнений і по-особливому пасіонарний. Дається взнаки понад триста років Магдебурзького права... Львів'яни вільні у своїх думках, у почуттях, в уподобаннях. І це робить місто дуже європейським і зовні, і духом: тут є костели, церкви, і є синагога, і от-от з'явиться мечеть, адже сюди, у столицю Західної України, після анексії Криму переселилося понад дві з половиною тисячі кримських татар. Але я не буду про політику. Тобто тільки не тут!

Говоритиму лише про кохання і каву з різноманітними прянощами, а може, й глінтвейном Лесі Олендій у світлі ліхтарів і музики бароко на вуличках старого елегантно-мистецького міста. Яке, наче героїня Любові Долик, вабить, і кличе, і зачаровує зовні велично-стриманою, навіть аристократичною красою, а всередині таким несподівано пристрасним і розкутим нічним життям.

Львів – це не Ратуша і не костел Ельжбети, тим пак це не церква Святого Юра або ж новомодна «Арена Львів»... Львів – це його мешканці і ті, хто щоденною працею створив його, як тепер кажуть, імідж. Львів – це ті, хто живе у ньому і творить, хто вперто іде до своєї мети, не зраджуючи його з іншими містами у пошуках кращої долі. Львів – це кохання, кава, чоколяда, це вона і він, і він, себто Львів...

Приємного занурення у цю середньовічну казку з присмаком ІТ-технологій! А далі... далі може бути, адже завжди так хочеться продовження палкої історії любові.

Ніка Нікалео

Галина Вдовиченко

Ймовірність дощу нуль відсотків

У місті, де Марко ще ніколи не був, на нього чекали банальні принади. Їх не раз обіцяла йому Світлана: поїдемо, пропонувала, до Львова, посидимо на відкритій терасі, замовимо запашної кави, нам видадуть картаті пледи, неодмінно картаті, вони рятуватимуть нас від вечірньої сирості. Падатиме дощ, от побачиш. Дощ, кава і плед – стандартний львівський набір. Ти ж любиш, мружилась Світлана, аби усе було за правилами, без несподіванок та імпровізацій.

Він часом не розумів, чи вона жартує-іронізує, а чи говорить серйозно. Чого це він любить, аби усе було за правилами? Без несподіванок та імпровізацій? Це якось навіть образливо звучить. Кожного разу виникає бажання запитати: що ти маєш на увазі?...

Насправді він аж ніяк не міг вирватися з Києва. На Різдво не вдалося, бо робота не відпускала, а тоді непомітно й весна промайнула. І от уже середина літа, а в нього й далі не складалося з тією поїздкою. А Світлана що? Вона поїхала без нього. З якоюсь малознайомою товаришкою. Тиждень після того минув, і от маєш, як навмисно, – йому нарешті випала нагода. Три вільні дні. Але тепер уже Світлана мала справи, і він гайнув до Львова сам-один, наче комусь щось доводив. Хіба не могла Світлана почекаати на нього ще тиждень?

– Їдь-їдь, – сказала йому на прощання, – очі-щілки, – он і дощ обіцяють...

Пропустив іронію повз вуха. Не був певен, що саме цього потребує – самотності, дощу та кави, але щось суттєве він таки мусив отримати. Бодай короткий перепочинок. Львів, запевняли його офісні знавці, гарантує розслабон за два-три дні наче за тиждень. Марко сподівався саме на це. На швидку дію випробуваних багатьма ліків. Якщо це місто може пригальмувати шалений лет невість куди, не знати вже й для чого, якщо воно може дати можливість перевести дух, Марко готовий заради цього замовити маленьке помешкання (не готель, а саме помешкання) у середмісті, на площі Ринок, сісти у швидкісний денний потяг і зійти на незнайомому пероні. І мовчати весь час, переважно мовчати, не приймати жодних рішень, ні за що не відповідати, лише дивитися й слухати. Лише пити, їсти, спостерігати. І не думати про Світлану, не думати про їхні стосунки, які зайшли у глухий кут.

Їхав переконатися, чи станеться збіг очікувань із тим, що може запропонувати це хвалене місто. Бо геть усе останнім часом не складається, валиться з рук, тривожно на душі, наче збираються хмари, темніє й гримить, і чуєш, знаєш, що вже не втекти від зливи.

Який там дощ! Львів потопав у спекотному мареві, нагадуючи сонне приморське місто. Здавалося, зараз таксі заверне за ріг і над низьким муром із викришеним по кутах камінням сяєне смуга бірюзової прохолоди, до вух долинуть крики білих чайок і повіє солоним морським вітром. Таксист зупинив легковик під брамою на старій вулиці.

– Площа Ринок там, через двір, – махнув рукою, перехопивши погляд пасажира. – Це ваш будинок. Ми під'їхали з протилежного боку. Той самий номер, що вам потрібний, не сумнівайтеся.

Господині помешкання Марко зателефонував з-під брами, як і домовлялися. Вона вийшла неквапом, підборіддя вгору, побрязчавши ключем від брами, погримівши засувом на ланцюгу. Власниця молодого голосу виявилася субтильною старунею в охайному вбранні, з пишною мушлею сивого волосся. Вона провела його затіненим подвір'ям-колодязем – Марко слідував за нею, підвівши голову. У квадраті неба напиналися вітрила простирадел. Вхід у помешкання просто з двору. Двері на першому поверсі, незамкнені. Як у дитинстві, коли мама й усі жінки двоповерхового дерев'яного будинку на Подолі виходили у двір вивішувати білизну, лише притуливши двері квартир.

– Ставте, ставте на бенкетку, вона для того й існує. – Господиня пропустила гостя вперед, м'яко тицьнула пальцем у його дорожню сумку, а тоді показала на низенький ослінчик, обтягнутий вицвілим оксамитом невизначеного кольору. Цей наказовий жест у її виконанні виглядав делікатно і навіть грайливо, і Марко слухняно залишив свою валізу, де було запропоновано.

Жодних сторонніх запахів у помешканні не вчувалося, натомість мерехтіло в очах від надміру дрібниць. Складені віяла, театральні біноклі, порожні карафки з-під парфумів, порцелянові статуетки, пуделка, бляшанки, поливана кераміка, бронза та олово, скляний канделябр у залишках воску, дві срібні ложечки... У двох кімнатках та у крихітній кухні – полицки та шафки з різними абищцями. Наче потрапив в антикварну крамничку.

Пані Зеня дала гостю можливість обдивитися, передала йому необхідну побутову інформацію, пояснивши, чим і як користуватися, й залишила на тумбочці у передпокої ключі від помешкання та від брами. Йти, натомість, не поспішала.

– Кави? – запропонувала. Не чекаючи відповіді, зняла з полицки кавомлинок, старий, із потемнілого дерева, з висувною шухлядкою та відкидною лядою нагорі.

– Я не п'ю кави, – зупинив її Марко, – дякую.

– Тоді чи не бажаєте, прошу пана, чаю? – Бабуся не збиралася вступатися. – Смачного чаю з трав Знесіння, га? Ви такого чаю не куштували, запевняю вас.

– Знесіння? – перепитав Марко, беручи до рук барометр на високій дерев'яній ніжці. Стрілка-вказівник трималася біля позначки stormy . Поламаний. Марко повернув його на місце й опустився у масивне крісло, трохи не розрахувавши глибину, воно помітно просіло під вагою його тіла. Бачив з кімнатки господиню, вона поралась у крихітній кухні.

– Знесіння, – повторила пані Зеня, – район у Львові.

Срібна каравела гойднулася на її голові.

– Авжеж, у Львові. Це наче гори у місті. Неподалік від асфальту та автівок, а немов у лісі. Пташки співають, трави чисті...

І гість захотів ароматного чаю, у великому горняті. Спостерігав за пані Зенею, за тим, як вона усе робить неквапливо й вправно. Її дії заворожували. Із семи бляшанок було всипано до невеличкого мідного чайничка по дрібці трав і залито окропом. Вичікавши три хвилини, протягом яких чайничок погойдувався у її руках над вогнем, жінка відставила посудину вбік, на керамічну підставку. Гість лише кліпнув очима, стулив повіки й розтулив – а чай уже був настояний, уже лився бурштиною крученою цівкою у велике горня, розмальоване маками. А пані Зеня вже й готувала каву для себе, наче мала дві пари рук. Закинула до кавомлінка жменьку кавових зерен, заходилася повільно крутити корбочку. Мовчки. Вона робила тривалі комфортні паузи між короткими фразами, ця сива господиня іграшкового помешкання на площі Ринок. Вона знала, що потрібно втомленому гостю.

Марко ковтнув чаю, гіркувато-терпкого на смак, тоді ще, і ще. Перед очима крутилася ручка кавомлінка, слухняно оберталася під справними старечими пальцями, обтягнутими сухою шкірою. Кімнату виповнювали запах нагрітих сонцем трав та хрускіт зерен у жорнах. За віковими стінами бив годинник на міській ратуші, звуки лунали стихшено, з масним шурхотінням, наче хтось торкався грубої струни на контрабасі.

Марко з зусиллям розплющив очі. Нікого. Скільки він спав? Двадцять хвилин? Годину? Не важило скільки, бо він хотів спати ще, він тільки-но увійшов у смак солодкої непритомності. Відчував прохолоду кімнати, легке ажурне покривало на ногах та грудях, маленьку подушку під головою... Важкі повіки лише кілька секунд протрималися розімкнутими.

Спав так, як не спав уже давно. Прокидався й знову зісковзував у глибоке солодке забуття. Прокинувся голодний, голова свіжа, настрої піднесений. Стан – очікування чогось надзвичайного. Що там в айфоні? Оце маєш! Більше доби минуло. Пропущені дзвінки несуттєві. Від Світлани жодного.

Новини у світі? Нічого справді нового, ті самі проблеми, страхи та очікування ще більших неприємностей. Збираються хмари, темніє й гримить – у великому світі висить у повітрі тривожне передчуття. Гаразд, що з погодою? Все добре, заспокоїв айфон. Спека покинула місто, ймовірність дощу нуль відсотків.

Вийшов із душової кабінки, вдягнув білу футболку, джинси, легку вітрівку – вперед! У місто.

За дверима – балкон, хіба він тут був, цей довгий рипучий балкон-тераса? Вчора він його не зауважив. Спустився з низького бельєтажа надвір, тут усюди, мабуть, по два входи-виходи. Перетнув вузький простір у протилежному напрямку, до площі Ринок. Кроки лунко відбивалися від стін та від стелі напівтемних сіней будинку. Масивні двері на площу виявилися зачиненими. Підсвітив собі мобількою: ані кнопки домофону, ані шпарки до ключа. Як вийти? Провів плямкою світла вправо-вліво, вона ковзнула стіною далі, поверхнею готичного обрамлення колишніх, уже неіснуючих, дверей. Цегляна кладка. Кам'яний одвірок навколо неї. Е ні, все ж таки двері! Грубі білі двері. Ось і клямка. Марко торкнувся холодного металу, натиснув – і під пронизливий скрегіт іржавих петель вийшов на сонце.

Площа одразу вхопила його, вдарила яскравою картинкою по очах, затягла у вир пістрявого натовпу, не давши оговтатись від надміру світла й тепла. Юрма шуміла, наче рясний дощ. Заплющиш очі – почуєш зливу.

– Паноньцю, купить гортензію для своєї пані! Абисьмо знала, як ви її кохаєте!

Дівчинка з кошиком, наповненим букетами квітів, простягнула йому три гілочки, зібрані стрічкою, – білі квіти, рожеві й бузкові. І втратила до нього цікавість, щойно він заперечно хитнув головою. Юну квіткарку вже проминала артистична пара, на неї й перемкнула вона свою увагу. Молодик у театральному котелку на потилиці та дівчина у довгій білій сукні та крилатому капелюсі зі штучними квітами. Він підтримував руку панянки у себе на зігнутому лікті, щось шепотів, нахилившись до неї, мало не лоскочучи рожеву щічку гострим, закрученим вгору вусом.

– Паноньцю, потіште панянку свіжою гортензією!

На площі вирував фестиваль, тут усі були у костюмах. Міжнародний фестиваль, кіно чи театральний. Лунали різні мови – польська, німецька, українська... Пан у темно-синьому котелку з високою тулією та муаровою стрічкою стояв, піднісши вгору ціпок, вітав когось на хіднику. Це був гід, очевидно, що гід, він так кликав свою туристичну групу, вів екскурсію у вигадливому вбранні за модою початку двадцятого століття. Кожен другий чоловік на площі мав вуса, штучні, наклеєні. Майже усі були вбрані у білі сорочки з довгим рукавом, у камізельки та маринарки. Дехто у самих камізельках, але майже усі у краватках, з кишеньковими годинниками на ланцюжках. На головах – канотье, котелки, капелюхи і кепки... Усі походжали повільно, ніхто не квапився, позираючи на молодих жінок, що пострілювали очима з-під вигадливих капелюшків. Коли бачили знайомих, зупинялися поромансувати, для свого задоволення, до стриманої радості чарівних пань.

Марко зупинився, роздивляючись на людей, немов героїв ретрофільму, розглядаючи будинки, і щойно після реставрації, і старі-обдерті з обсипаним тиньком. Чекав, що зараз почує з притиском: «Шановний! А ви тут що робите? Хто пустив стороннього на знімальний майданчик?!» Проте на нього не звертали уваги, й він скинув із себе заціпеніння, рушив спроквола, аби не стояти, за двома чоловіками, упіймавши завершення репліки: «...Полтва, пане Брилль...»

Цікавість вела за собою. Почувався у цілковитій безпеці, його очі фіксували деталі, перестрибували з ліхтарів на балкони, з квітів на підвіконнях на квіти у петлицях та на капелюхах. Увага перемикалася на загальну панораму й поверталася до дрібниць. Хтось тут насправді усе це знімав, працював із розмахом, не заощаджував на костюмах та реквізиті. Де ж ховалася камера? Жодних ознак її присутності.

Під невисокими деревами ті двоє чоловіків прямували вздовж ратуші, помахуючи ціпками, наближалися до новесенької кутової будівлі на розі, там дві вулиці вливалися у площу під прямим кутом. Обійшли жінок у капелюхах із розлогими крисами, з парасольками у руках; доглядальницю з дітьми, хлопчиком у матросці та коротких штанцятах, дівчинкою з накрученими локонами, у ляльковій сукні.

Стишені голоси попереду то робилися виразнішими, то губилися у сторонньому шумі. Марко дослухався до тих двох, що поспішали на будівництво колектора. «Перекриття та засклепіння Полтви вимагає...» – і далі щось нерозбірливе бурмотів один. «Особливо на другому етапі», – долинало від його співрозмовника... Перший, говіркий, щоразу поважно повторював «пане інженер» або «пане Бриль». Другий обмежувався лаконічними «так» чи «ні». Два ціпки злагоджено вибивали ритм по бруківці.

Біля кутового фонтану згортали торгівлю. Тут щойно вирував ринок, мішухи купували городину, молоко та сир, а тепер продавці згортали ятки, збирали свій крам, звільняючи місце для прогулянок. Не поспішали забиратися геть лише дві тлусті перекупки, мили зелень у чаші фонтану, гукали останніх покупців, сварячись між собою. І молода селянка ще залишалася, пов'язана хусткою, сиділа біля кам'яної Амфітріти, дружини Нептуна, накладала дівчинці у маленьке горнятко пахучі рум'яні шкварки, розгортала пишний домашній хліб, сповитий чистим рядном. Марко лиш глянув – відчув повний рот слини. Щось далеке нагадало про себе, забуте, викликане апетитним запахом сільських шкварок та свіжого хліба з грубою шкіркою, із цяточками запеченого кмину.

– Скільки коштує? – запитав торговку, позираючи на її чисті руки, білі й пухкі. З таких рук можна їсти.

Жінка весело озвалася, Маркові почулося: «Всі гроші!» Витяг із кишені купюри, нехай сама візьме, скільки треба.

Молодиця з цікавістю зазирнула до його долоні, тоді зиркнула на вигадливо подерті джинси.

– Беріть, – сказала, – беріть, беріть, їжте на здоров'я.

Намастила запашними шкварками гігантський кусень хліба й не взяла за це нічого.

Акція, зрозумів Марко, вгризаючись зубами у духмяний бутерброд. Заохочують покупців. Хто ж виробник? Їв пожадливо, аж за вухами лящало. Де назва фірми? – роззирався. Як називається господарство фермера? Треба б запам'ятати. Чудовий рекламний хід, одразу перетворюєшся на палкого прихильника цієї марки, бо воно усе й справді натуральне, без жодних штучних домішок.

Торговка підвелася, збираючи залишки неспроданих харчів. До неї одразу приступила перекупка, жінки обмінялися кількома репліками, поторгувалися, наче бавлячись, для годиться – бо як же без того? І от уже перекупка вигідно для себе, але й селянці не у збиток забирає нереалізовані залишки у свою торбу. Жінки заледве рушили з місця, як уже надійшов верткий молодик з відром води і драпаком, заходився змивати бруд із бруківки, зчищати з долівки сліди гілок кропу, розчавлених яблук та масних плям розливої сметани.

Годинник на вежі сповістив чверть години, дзеленькнув трамвай, зухвалий підліток застрибнув на підніжку, проїхав кілька метрів, гукнув до когось переможно: бачив?! І зіскочив на ходу, а до нього вже наближалися сюрчання

свистка жандарма та вереск жінки: «Ромку, злап'ю – заб'ю!» Хлопчина протупотів повз Марка, мало не наступивши йому на ногу важким черевиком, біля катедри переплигнув через жебрака, що сидів під муром, – тільки його й бачили.

Марка попереджали про розгул туристичної креативності у цьому місті, його застерігали, що тут, особливо у центрі, на кожному кроці бавляться, провокують та спокушають, йому називали місця, які не варто обминути, і закутки-завулки, куди він має неодмінно збочити. Але те, що він встиг побачити, перевершило усі очікування. Усе навколо крутилося досконало зрежисованим дійством. Жодного обману, жодних декорацій, навіть назви на будівлях справжні: «Жіночий кооператив "Труд"», «Народная торговля», «Zirrer». І ще раз «Zirrer» на тій самій будівлі, і ще раз, трохи меншими літерами.

Віялом газет, притиснутих до грудей, зачепив Марка хлопчина, з вигляду не старший років десяти. Власник деренчливого голосу й бадьорих інтонацій. Малий завзято вигукував: «Кур'єр львовський полудньовий!» Дві жінки, з вигляду прачки, з плетеними кошиками, наповненими прасованою білизною, стрімкою ходою обігнали Марка, одна схвильовано переповідала іншій трафунок: на вулиці Блонній із возу, що розвозить білизну, вчора вкрали сорок скатертин, половина з них належить пані Дануті Вольській, вони й позначені відповідними літерами. Слухачка щоразу, після кожної подробиці зухвалого злочину, схвильовано зойкала й затискала вільною рукою рота.

Два голодні мішухи спостерігали, присунувшись мало не впритул до вітрини, як за склом м'ясної крамниці череватий червонопикий крамар, підв'язаний білим фартухом, різав вудженину, схилившись над хитрою машинкою: закладав у неї шинку, крутив ручку, і машинка різала м'ясо тоненькими скибками. З мармиз мішухів було зрозуміло, що їм аж носи викручувало від запаху, вони не в змозі були відвести погляди від захопливого дійства. Якийсь рух угорі, над будинком, відволік Марка – він був змушений задерти голову й навіть відступити, аби роздивитися як слід, що там за кам'яним орлом, на картуші будинку. Якась наче тінь промайнула, схоже, від кінокамери. Так от вони звідки знімають! І то, мабуть, історичний фільм. Або рекламний ролик для промоції туристичного міста.

Жодного разу, поки Марко обходив площу Ринок по периметру, жодного разу він не згадав про Світлану. А тут, під будинком з орлом нагорі, раптом сяйнуло: Світлана! І стало йому шкода, так шкода, що її немає зараз поруч, що він не може розділити з нею все, що бачить та чує, що нема кому зараз сказати: дивись, дивись! І презирнутися. Він згодом розповість їй про цю дивну прогулянку, але його розповідь виглядатиме наче вигадка або сон, Світлана слухатиме його зі своєю іронічною усмішкою, вона не повірить. А ще він подумав, що її напівжартівливі докори у його нерішучості мали-таки під собою певний ґрунт. Бо як він мав вчинити кількома днями раніше? Сказав би: збирайся, я замовляю квитки, їдьмо нарешті! Ми ж так хотіли до Львова удвох!

– Гей, послушайте...

Дівоче обличчя визирнуло й сховалося за театральну тумбу, за край афіші, задертий скрученою руркою. Опера Вагнера «Лоенгрін». Великий міський театр.

Марко ступив вперед, назустріч – його одразу вхопила дівоча рука, безцеремонно втягнула за тумбу.

– Допоможіть, будь ласка! – прошепотіла дівчина.

Вона ледве стримувала сміх, навіть кусала собі нижню губу, аби не розсміятися. Біла довга сукня з чорним атласним пояском, капелюшок, жива квітка над чолом.

– Проведіть мене до межі зони. Можете? Вас це не надто обтяжить? У нас тут, розумієте, ще й квест із друзями. Я маю дійти майже до короля Данила... Неодмінно у супроводі дивака, тобто особливого з вигляду чоловіка, нестандартного. – Вона кинула погляд на його джинси та вітрівку. – Такого, як ви. Не ображаєтесь?

– Квест? – перепитав Марко.

– Ну квест... – протягло мовила дівчина у нетерпінні. – Стара забута гра. У неї вже років двадцять мало хто грає. А ми от захопилися. Це мое чергове завдання, бачите, у записці? Усе має бути по-старому: папір, кілька слів, написаних від руки. Такі правила. Я щойно цю записку отримала. Тепер самій не можна пересуватись, лише... з диваком. А наступна записка чекає на Галицькій, на порозі кравецької майстерні, неподалік від пам'ятника Данилу Галицькому. Поможіть, прошу...

Марко мовчав, бо надто багато хотів запитати. Що ж це усе значить?

– Виведіть мене із зони, – напосідала дівчина, навіть за рукав його смикнула. – Час пішов.

Марко узяв руку дівчини, закрив собі за лікоть, і вони вийшли удвох зі свого сховку.

– Туди! – Дівчина кивнула, вони рушили за двома огрядними панями у розлогих капелюхах із павичим пір'ям і обігнали їх неквапний хід.

– Зйомки? – нейтральним голосом поцікавився Марко.

– Можливо, – охоче підтакнула дівчина. – Сьогодні тринадцятий рік. Усі в системі, окрім вас. – Вона усміхнулась. – Наплутали щось?

Марко зирнув на неї спідлоба.

– Я не знаю про систему, – відповів. – Що це таке?

– Ви приїжджий?... Невже не чули про систему? «Жива історія»! Береться один день з минулого, так? І той, хто у системі, може відчутти на собі, як воно усе було насправді, проживає годину або добу в минулому, хто як забажає. Хіба не чули? Наступної суботи буде... стривайте... це буде день із шістдесятих років. Уявляєте? Візочки з газировкою з малиновим сиропом,

твіст і шейк, сукні-трапеції, краватки-оселедці... Щось там із модних страв того періоду, олів'є, чи що... Шоколадні цукерки «Спартак»... Інша епоха, інше вбрання, інша музика...

– То це трюк для туристів? – Марко нарешті отримав підтвердження своїм підозрам.

– Можна й так сказати. Теж гра. Для великої кількості людей. Усі за тим сюди і ідуть, щоб потрапити у «Живу історію».

– А у вас гра у гри? Ваш квест, маю на увазі. Зрозуміло... А вбрання? Старі трамваї? Вози, авто, будинки... Як усе це робиться?

– Ви з дуба впали? – Дівчина розсміялася від душі. Вона сприйняла запитання Марка як влучний дотеп. – Програма! Кажу ж – програма запускається. Р-раз – і ви у системі, набуваєте вигляду відповідно до обраної епохи. І місто виглядає відповідно. За тим самим принципом перевтілюється усе навколо. Але лише у зоні, тобто у центрі міста. Все штучне, несправжнє. Бам-бам-бам – вдарить годинник опівночі, – і карета перетвориться на гарбуз.

– Але ж я залишився у своєму одязі.

– З вами трапився збій. Таке буває. Щось ви неправильно зробили, і от усі у тринадцятому році, а ви ні, хоча й у системі.

– Я теж у тринадцятому, – сказав Марко. – Хоча, знаєте, в один момент сипонуло по шкірі: а раптом я й справді у минулому?

– Зараз? Та ні, не хвилюйтесь. Насправді ми усі й далі у тридцять першому році. Хоча ваші джинси і курточка справді, знаєте, дуже дивні, наче у шафі пролежали років двадцять...

– Де ми? – зупинився Марко.

– Оце тепер? На вулиці Галицькій, проминаємо каплицю Боїмів. Бували тут раніше?

– Ви сказали – ми у тридцять першому році?

– Ну так. А де ми маємо бути?

– У дві тисячі тридцять першому році? – Марко розвернувся усім тілом, не зводячи погляду з обличчя супутниці.

– Так, – обережно погодилась дівчина, а тоді, ніяковіючи, зронила, налякавшись: – Дякую. Тут я вже сама. Приємного перебування у Львові!

До них уже наближався грубенький чоловічок, вийшов просто з крамниці, у вітрині якої були виставлені манекени з жіночим одягом. На шиї чоловіка погойдувався кравецький метр. Він подав дівчині шматок паперу та олівець, вона щось швидко написала на ньому й повернула йому. Він теж тицьнув їй у долоню згорнутий папірець, підморгнув Маркові, обтерши спітнілу лисину: чудова погода, авжеж?

– Стривайте, – сказав Марко. – Тепер ви мені допоможіть. До чого тут тридцять перший рік?

– Бо зараз тридцять перший рік, – повторила дівчина з терплячими, учительськими інтонаціями у голосі, наче зверталася до неуважного учня. – Дві тисячі тридцять перший рік. Ви у Львові. Берете участь у «Живій історії». У цій грі сьогодні липневий день тисяча дев'ятсот тринадцятого року.

Дівчина усміхалась, наче підбадьорювала нового знайомця, але її усмішка поступово згасла. Бо ж було очевидно, що чоловік не жартував, вираз його обличчя свідчив про те, що він широко заскочений почутим.

– Слухайте... – Дівчина торкнулась його плеча. – А ви у якому році живете, як ви думаєте?

– Дві тисячі тринадцятому.

– Ні, – м'яко заперечила дівчина, – цього не може бути.

– То що ж я, з глузду з'їхав? Я, звісно, втомився, але не аж так. У мене проблеми на роботі... і в особистому житті, я приїхав до Львова, щоб перевести дух, перезарядити батарейки. Кави випити... Картатий плед і все таке, як каже моя дівчина. І щоб був дощ і лискуча бруківка... А тут у вас незрозуміло що робиться...

– Слухайте... Я ж таке оповідання колись читала. Про чоловіка, що приїхав до Львова з такими думками, з такими проблемами, як у вас. А тут на нього чекав повний сюр, тобто сюрприз. Я вже не пам'ятаю, що там далі й чим закінчилось... Назву лише пам'ятаю: «Ймовірність дощу нуль відсотків». Він на дощ сподівався, той чоловік! Усе мало бути за певною схемою. Він чекав одне, а отримав щось геть несподіване.

Марко витяг з кишені айфон. Жодної цяточки зони. Лише тоді очі дівчини зробилися круглими від здивування, лише тоді вона повірила цьому дивакові. Айфон переконав у тому, що чоловік каже правду. Він справді був людиною з минулого. Людиною з айфоном.

Але Марко їй не повірив. Він гукнув якогось жевжика з вихлястою ходою, вузькими вусиками під носом та намащеним лискучим чубом:

– Шановний! Який сьогодні день?

– Преподобних Томи та Акакія, – озвався перехожий, зупиняючись.

– А дата яка? Місяць? Рік?

Жевжик присвиснув:

– Та ж двадцяте липня тринадцятого року, пане.

– Тринадцятого?

– Тринадцятого року. Було зранку, а зараз, може, й ні, – засміявся молодик.

– Гаразд, нехай так. Що має статися наступного року? Ви ж маєте знати! Що станеться наступного року? Чотирнадцятого? Війна? – Він напосідав на жевжика, приступив до нього мало не впритул. Він мав дізнатися, що тут: гра? не гра?

Однак молодик легковажно повторив:

– Війна? Яка війна?

– Перша світова... Чотирнадцятий рік.

– Е, пане, до чотирнадцятого року ще треба дожити. А ви як хочете почути про майбутнє – онде папуга на патичку. Йдіть туди, вам пташка витягне папірчик із передбаченням, дізнається, що буде. Запитайте у нього, папуга усе знає.

Рука дівчини давно вислизнула у Марка з-під руки. Капелюшок збився набік. Дівчина забула, що поспішала. Марко кивнув їй, прощаючись, поплентався назад, на площу Ринок, до брами, з якої вийшов на площу. Вони усі дурили його. Для чого? Він зараз повернеться туди, звідки прийшов. Там усе мало бути, як годину тому, ось ключі у нього в кишені, мають бути й двері до них. Він зайде у браму, він повернеться у свій час.

Дівчина дивилася йому вслід. Він побачив це, озирнувшись, підніс руку.

Двері з рипінням подалися під його долонею, він зайшов у браму, обережно рухаючись у прохолодних напівтемних сінях, він забув, чи є тут сходки. Шукав – десь тут був портал із готичним обрамленням. Побачив його, він був замурований багато років тому, цей портал, і розписаний графіті вже не перший рік. Саме звідси Марко виходив на площу, але тут були тоді білі двері.

Чимшвидше у помешкання, таким було єдине бажання – чимшвидше туди, на канапу з кінського волосу. Прийти до тями. Випити, чорт забирай, кави. Лише у помешканні, зачинивши двері, Марко перевів дух, він тільки тепер відчув, як калатає серце. На мобілці була повна зона, він зрадив, побачивши це, набрав останній із вхідних номерів, йому дзвонили кілька годин тому.

– Алло! – бадьоро відповів жіночий голос. – Раді вас вітати! Стоматологічна клініка! Нагадуємо, ви записані завтра на прийом...

– Завтра? – перепитав Марко. – Яке у нас завтра число?

Реєстраторка відповіла.

– А рік який? – підпустив безпечно-жартівливу нотку Марко.

Жінка незворушно й слухняно дала відповідь.

– Буду! – весело пообіцяв Марко.

У світ поверталася гармонія. Марко був у своєму часі.

Він замовив по телефону, по дбайливо залишеному колегами номеру, велику піцу Діабло, ще й пиво, запитавши, скільки замовлення коштуватиме. Усе гаразд, ціна і гроші були ті самі, що й зранку.

Від пива та гострого смаку піци його розморило. Приліг на кілька хвилин, коли прокинувся, був вечір – і вийшов у місто... Зовсім в інше місто. У те саме, що існувало з ним в одному часі. Марко навіть трохи пошкодував, бо тепер уже міг собі це дозволити – шкодувати за втраченими можливостями. Якби, подумав, на площі Ринок і далі вирував тринадцятий рік, той, що сто років тому, то Марко пішов би зараз туди, куди не варто було зазирати, – у підозрілий шинок, де можна дістати по пиці, або запхав би носа у напівпідвал чи на піддашшя, де з настанням сутінок починається зовсім інше, приховане й небезпечне життя середмістя.

Площа Ринок була геть іншою. Там уже не бавились у ті історичні перевтілення, у прогулянки машиною часу. Марко затримався до ночі, він побачив дещо з того, що радили побачити знавці, він скуштував те, що варто було скуштувати, і все було відповідно до очікувань. Навіть дощ на відкритій терасі ресторану із полисками на бруківці.

Через два роки, у липні, Марко приїхав додому з-під міста Щастя. По ротації повернувся. Стягнув запилюжений, просякнутий потом та брудом камуфляж, скинув збиті берці. Дістав речі, які носив «на гражданці», вони наче стали більшими, наче з іншої людини. Так воно й було насправді, він повернувся іншим.

Світлана весь час була поруч, зазирала в очі, щось розповідала, якісь кумедні історії, і не ставила зайвих запитань. Він нічого й не міг би з себе видушити. Коли він ішов знайомими вулицями, бачив людей, чув їхні розмови, йому здавалося, що потрапив у якийсь інший, паралельний світ, в іншу реальність, в інший час.

У кишені вітрівки, в якій колись – це було немов сто років тому – їздив до Львова, він знайшов старий тролейбусний талон, рекламний флаер і складений папір. Це була записка, він розгорнув її, безтямно втупився у літери та цифри. Незнайомим почерком там було написано: Війна 2014 .

Марко лише в першу секунду здивувався, а тоді майже одразу й згадав ту дивну пригоду у Львові, той чудернацький, надто реалістичний сон, бо так йому було краще й безпечніше – пам'ятати, як сон, ту фантазмагорію, кінець усіх часів, накладання епох одна на другу, зсув, віддзеркалення та повтор. А тепер він тримав на долоні записку від тої дівчини – бо від кого ж? – від тої дівчини у капелюшку з живими квітами. Дівчини з минулого і з майбутнього водночас. Вона намагалася його попередити про події, що насувалися. Але що б він міг зробити, якби вчасно знайшов цей папірець? Як міг вплинути на майбутнє? Кого попередити?

Йому залишалось тепер звикнути до свого теперішнього життя. А те, що з ним сталося на Сході, що він бачив і чув, було часом таким неймовірним, таким

нереальним, що іноді видавалося: вихід один – замкнути його у далекій внутрішній кімнаті й загубити ключі. Невинний жарт. Ось як виглядала тепер та вистава, що влаштував йому Львів у липні позаминулого року. Як наче бачиш у вікні сонячний день, жодної хмарки на небі, виходиш впевнений, що так воно і є, – й потрапляєш під зливу. І думаєш, відчуваючи холодні струмені на обличчі, злизуючи їх язиком і заплющивши очі: це ж усе насправді? Вода ж не може бути несправжньою, вона або є, або її немає.

Наталія Гурницька

#### Передчуття

Вона прокинулася від того, що сонце надто сміливо зазирнуло у розчинене в прохолоду ранку вікно її помешкання на Валовій [1 – Валова – вулиця в Галицькому районі Львова. Середмістя.]. У напівсні усміхнулася відчуттю лагідного тепла сонячних променів на своїй щоці, тоді глибше вдихнула прохолодне після нічної літньої зливи повітря і зручніше влаштувалася поміж подушок та підверненої під себе ковдри. Сьогодні не мусила поспішати та зістрибувати з ліжка як навіжена. Нарешті могла дозволити собі розкіш неквапного пробудження, спокійного ранку і напівлінивого плину часу. Любила такі рідкісні хвилини спокою, коли не мусила бігти у нагальних справах, не треба було прокидатися від різкого дзвінка будильника, метушливо бігати помешканням, на ходу намагаючись поснідати, зібрати дитину в садочок, попити кави, намалюватися, вдягнутися самій і одночасно відповісти на дзвінки, які почергово діставали її то з міського, то з мобільного телефону. Вже й не пам'ятала, коли востаннє траплялася у її житті нагода так неквапно та спокійно провести ранок, як сьогодні. Напевно, ще позаминулого року, коли у мами теж випала відпустка влітку і вона забрала Ромчика до себе на цілих три тижні. Саме тоді Леся змогла нарешті зробити ремонт у їхньому з сином трикімнатному помешканні на піддашші австрійської кам'яниці в самому центрі Львова. Отримала це помешкання у спадок від бабці. Та прожила тут понад шістдесят років, а переселилася сюди разом із батьками ще у далекі довоєнні роки. Саме тоді, коли Львів окупували совети і залишатися в гарному та просторому помешканні на вулиці Пеовяків [2 – Вулиця Пеовяків – теперішня вулиця Гвардійська.] було не лише нерозумно, а й небезпечно для життя. Будь-яке велике, зручне, добре умебльоване помешкання у тихому престижному районі міста відразу привертало увагу нової влади, ставало об'єктом бажання та активного замилювання, а незабаром і господарі цього помешкання у кращому випадку автоматично опинялися вивезеними кудись у Казахстан чи Сибір, а в гіршому – щезали у глибинах тюрми на Лонцького чи у Бригідках [3 – Тюрма на Лонцького та Бригідки – тюрми НКВС.]. Хто був розумнішим, той вчасно реагував на зміни у житті Львова, не вірив жодним обіцянкам чи гаслам нової влади, не вичікував на кращі часи, а поспіхом залишав власні помешкання й осідав там, де його нове житло вже не становило жодного інтересу для «визволителів». Саме так Лесині прабабця й прадідусь, який

був за Польщі успішним лікарем та мав гарне помешкання в хорошому районі, й опинилися в цій маленькій трикімнатній квартирі на піддашші. Нове помешкання не було таким просторим, як колишнє, не мало мазнички та великої кухні, а щоб піднятися до нього сходами, з незвички доводилося відсапуватися, проте воно було світлим, розташовувалося в середмісті, а головне – анітрохи не викликало замилювання у нової влади. Це дозволило родині уникнути репресій у перші роки панування в місті советів, потім пережити німецьку окупацію, а за других советів виявилось, що хороший лікар потрібен будь-якій владі, всім режимам і що життя саме розставляє правильні акценти, бо на такі моменти, як шляхетне походження чи причетність когось із родини лікаря до репресованої греко-католицької церкви, можна закрити очі, а на ймовірність втратити власне здоров'я, а то й життя, злегковажити вкрай важко. Коли ж прадідусь вилікував декількох впливових чиновників, про жодні репресій вже й не йшлося.

З новим помешканням родина потроху зжилася, а згодом уже й не шкодували, що мешкають саме тут. Не надто далеко від медінституту, у самому центрі Львова й одночасно зовсім близько до Високого Замку та Кайзервальду [4 – Високий Замок і Кайзервальд – місцевість, яка разом з Лисою горою створює доволі довгий заліснений хребет, одне з улюблених місць прогулянок львів'ян.]. Гарний район, іще міцний австрійський дім та прожиті у ньому чи не найважчі, проте дуже щасливі роки примирили родину з втратою колишнього престижного та великого помешкання. Найважливішим було те, що попри всі довоєнні, воєнні та повоєнні лихоліття вдалося не лише зберегти родину, а й не втратити відчуття близькості. Переконання теж не зазнали змін, просто довелося загнати їх углиб і жити подвійним життям, як жили всі в окупованому Львові. Бо, як сказав у тридцять дев'ятому році на зборах в Оперному театрі маєстро Станіслав Людкевич [5 – Станіслав Людкевич (1879–1979) – український композитор, музикознавець, фольклорист, педагог, доктор музикознавства.]: «Нас визволили, і на то нема ніякої ради». От і мусилося жити з відчуттям визволеності від свободи, гідності та без впевненості за власну долю та долю рідних людей. У ті часи взагалі дуже мало залишалося того гарного, справжнього та шляхетного, що було притаманне довоєнному Львову. Але людина до всього звикає та пристосовується. Зрештою, ніщо справжнє не вмирає повністю, не гине назавжди, лише заганається вглиб, затакується до пори до часу, визріває, тоді передається дітям і врешті стає зерном, яке проростає тоді, коли жити в несвободі стає геть кепсько.

Повоєнне життя родини йшло цілком банально і звично, тобто саме так, щоб почуватися більш-менш щасливо. Виростили дітей, видали заміж доньку, одружили сина, вийшли на пенсію, дочекалися внуків. А потім розпад Советської імперії й події, які не лише перевернули життя у багатьох сім'ях, а й стали випробуванням на правдивість того, що закладалося батьками у дитинстві і у що вірилося та сподівалося у глибині душі завжди. А далі десятиліття революцій: на граніті, Помаранчевої; за ними роки неспокою, ланцюжок зрад і відступу, знов боротьба, втрати, розчарування, тоді Євромайдан, народне піднесення, революція Гідності, досвід перших страшних смертей та перемог, ейфорія здобутків і біль розчарувань, війна з Росією й розуміння того, що ми вже ніколи не станемо колишніми, бо життя назавжди поділилося на до і після. Лише стіни помешкання залишаються тими самими, та й люди врешті звикають до всіх суспільних потрясінь і намагаються жити звичним життям.

З помешканням на Валовій у Лесі пов'язалися дитячі, а тому найприємніші та найзворушливіші спогади та події, а ще відчуття затишку й тепла, які дарує людині щаслива родина, повага, розуміння та любов у ній. Прабабцю та прадідуся Леся, щоправда, вже не застала. Ті померли до її народження, проте вона мешкала тут перші шість років життя, а потім приходила сюди до бабці та дідуся тоді, коли мама з татом отримали нову квартиру в одній з новобудов Сихова. Іноді навіть залишалася у маминих батьків на вихідні, бо любила ходити разом з бабусею на пленер [6 – Пленер – у живописі: термін, який позначає передання в картині всього багатства змін кольору, зумовлених дією сонячного світла й атмосфери. Пленерний живопис склався у результаті роботи художників на вільному повітрі, а не в майстерні.] і потроху вчилася у неї секретів малюнку, композиції та живопису. Бабця не лише була талановитою художницею, а й залюбки дозволяла внучці користуватися своїми фарбами та не вважала, що гає час, коли пояснює дитині ази своєї професії. Від бабці, а ще від дідуся, який був реставратором у Львівському національному музеї та іноді брав дівчинку до себе на роботу, у Лесі залишилося стійке захоплення старовиною, мистецтвом, картинами і художнім середовищем. Напевно, й майбутню професію вона вибирала, керуючись цими вподобаннями та любов'ю до всього давнього, автентичного і такого, що ховає у собі особливу ауру старовини, таємниці й доторку до минулого. Анітрохи не сумнівалася у своєму виборі і тоді, коли подавала документи у Львівську національну академію мистецтв на факультет образотворчого мистецтва і реставрації, а коли вступила, то без вагань обрала напрямок реставрації творів мистецтва. Це було доволі виваженим та розумним рішенням, бо змогла по закінченні академії влаштуватися на роботу в музей, а біля дідуся не тільки зуміла набратися досвіду, а й перейняла від нього маленькі фахові таємниці та прийоми роботи зі старим живописом. Поступово у неї теж склалося власне коло постійних клієнтів, а коли набралася досвіду та професіоналізму, її почали рекомендувати як доброго фахівця з реставрації картин, писаних олійними фарбами. Здається, ціла вічність проминула з того часу, а насправді лише десять років. Напевно, так бачиться тому, що надто багато всього сталося за цей час, а ще тому, що саме ці роки виявилися фатально-доленосними. Хоча... Гріх жалітися на долю. У неї є син, який став найважливішим чоловіком у її житті, є живі здорові батьки, є дім, куди можна прийти та знайти затишок, є здоров'я та бажання працювати, є робота, яка дає можливість жити цілком нормально і безбідно, а іноді навіть дозволяти собі який надлишок. Наприклад, завести дитину в кіно й не економити на солодощах і маленьких подарунках, піти у парк і не рахувати гривні, коли малий хоче проїхатися зайвий раз на каруселі, купляти трохи кращі продукти в супермаркетах та на базарі, можливість у неділю піти з дитиною в цукерню чи піцерію. Є навіть кіт Мацько, якого підібрала біля брами будинку малим худючим кошеням і який тепер перетворився в розкішного, вгодованого та лінивого коцура. А головне, у душі залишилося світло, добро і нема гострого розчарування чи невдоволення тим, як складається життя. Насправді всі найважливіші складові щастя дуже прості та банальні: нехай маленька, але родина, здоров'я рідних людей, дім, де тебе чекають і розуміють, затишок на душі, гармонія у сприйнятті світу, доброзичливий погляд на життя, прагнення бачити у людях насамперед світло й добро, відкритість до оточення, щирість і віра у те, що навіть горе та труднощі – тимчасові. Справжнє щастя не приходить звідкись ззовні, кожна людина носить його у собі. Зрештою, ім з Ромчиком багато й не треба. Головне – нікому не хворіти, бути разом і вміти давати собі раду з труднощами. Все інше прикладеться, доєднається, залагодиться.

Леся повернула обличчя назустріч сонячному промінню, завмерла, ще декілька хвилин насолоджуючись напівдрімотним станом і приємним відчуттям тепла на обличчі та шиї, тоді розплющила очі й задоволено потягнулася. Сьогодні все складалося просто чудово. Заповідалося на гарний літній день, не планувалося нічого важкого, не передбачалося неприємностей, а настрої був прекрасний.

Леся ще раз із насолодою потягнулася всім тілом, відкинула ковдру і підвелася з ліжка. Коли залишалася вдома сама, любила спати зовсім без одягу, бо почувалася тоді вільною, звабливою і трішки легковажною. Позіхнувши, вона підійшла до дзеркала. Розкуйовджене після сну волосся закривало півобличчя, і Леся одним рішучим рухом відкинула його назад, тоді озирнула себе в дзеркалі і взяла до рук гребінець. Сяк-так зібравши волосся до купи, придивилася до себе уважніше. На свої тридцять із хвостиком іще не виглядає, проте й дівчиськом уже не назвеш. Під очима залягли тіні, на чолі намітилися перші зморшки, давно втрапилася наївність погляду, але обличчя досі свіже, а зелені, в бурштинові крапинки очі блискучі, повні життя та бажання пізнавати світ. Волосся густе, гарного каштанового відтінку, наразі не фарбоване, бо перша сивина помітна лише їй самій і ще не викликає бажання нищити волосся фарбою. Коли волосся не підібране у зачіску, воно вільно спадає нижче талії й видається їй однією з переваг її образу.

Щоб бачити себе всю, Леся на крок відступила назад. Тіло округле, дуже жіночне, з високими грудьми, ледь повними стегнами, все ще струнке, проте вже без тієї юної витонченості ліній, притаманної дівчатам, які ще не народжували. Звичайно, юність собі не повернеш, але добре знала й те, що саме такі, як вона, жінки теж викликають у чоловіків інтерес і бажання. Іноді це допомагало, іноді створювало зайві проблеми. Навчилася ставитися до того, як до стихійного лиха, і пропускала крізь призму здорового скепсису, життєвої мудрості та гумору. Зазвичай сприймала прояви чоловічої уваги доволі критично і не брала близько до серця. Минеться їм усім так само швидко і просто, як і забажалося. Складно лише тоді, коли зачіпає душу.

Легенький вітерець ледь гойднув фіранку і раптом приніс у помешкання на піддашші запах вранішньої кави від сусідів знизу. Леся усміхнулася, накинула на себе легенький халатик і підійшла до вікна. Гіркуватий запах свіжозмелених зерен кави став іще виразнішим, і Леся з насолодою вдихнула повітря. Кава – це ще одна приємність у її житті, якою їй завжди хотілося розкошувати на повну. Так, щоб відчути запаморочливий аромат, вишуканий смак і віддатися до останку неквапному ритуалу приготування та пиття кави. Не завжди мала змогу на таке неспішне кавування, бо Ромчик вимагав уваги і не завжди мав терпіння миритися з любов'ю мами до цього напою, проте зараз усе обіцяло саме таку неквапну насолоду кавою, як ритуалом і способом життя. Сьогодні перша субота липня, у мами розпочалася відпустка, і вона ще вчора забрала Ромчика до себе. Тепер попереду в малого три дні радісної метушні напередодні вимріяної поїздки в Карпати, тоді декілька годин у потягу до Яремче, півгодини на автобусі до Дори, знайомство з незвичним для нього сільським побутом, а тоді два тижні чистого гірського повітря, смачних гуцульських страв, мандрівок полонинами та смерековими лісами, відпочинку на березі Прута, шуму стрімких потічків і водоспадів, відкриття

сезону збирання грибів та ягід, а головне – кожного дня радісне передчуття нових цікавих пригод.

Леся тугіше зав'язала пояс халатика і пішла на кухню готувати каву. Зняла з полицки улюблену джезву, засипала каву, яку сама ж молола з різних сортів зерен, додала цукор, залила фільтрованою водою і поставила джезву на вогонь. Дочекалася, коли кава тричі підніметься до верху, і зняла з вогню. Звичний ритуал, нескvapнність рухів, упевненість у тому, що зараз у її житті все добре, спокійно і гарно вкладено у буденний потік днів. Ромчик здоровий і незабаром іде з бабусею відпочивати, батьки не хворіють, вона сама має улюблену роботу, яка дозволяє утримувати дім та їхню маленьку родину. Що ще потрібно жінці для щастя? Напевно, кохання. Але з тим у її житті чогось категорично не складалося. Зрештою, не всім же дається долею справжнє кохання. Хіба відсутність кохання – перешкода для того, щоб почуватися щасливою? Зараз, коли вдихала аромат свіжоприготованої кави та насолоджувалася ним, як насолоджуються вишуканим мистецьким твором чи прекрасною музикою, відчувала щось надто вже подібне до щастя. Хто сказав, що таке щастя – не справжнє? Головне те, що у людини в душі, а не те, що вважається щастям усіма. Жити без кохання – ще не кінець світу, а лише можливість смакувати спокійний плін днів, ловити відчуття маленьких насолод і знаходити радість у звичайному.

Леся налила каву у порцелянову філіжанку, яка належала ще прабабці. Користувалася цією філіжанкою нечасто і лише під настрій, бо боялася ненароком розбити. Вдихнула аромат кави, тоді підсунула фотель ближче до вікна, обережно взяла філіжанку до рук, сіла, а ноги випростала й поставила на маленький пуфик. Дивилася у простір неба за вікном і пила каву маленькими ковточками. Смакувала всі нюанси напівтонів і нот улюбленого напою так, ніби пила каву вперше та намагалася увібрати у себе ці враження по вінця, насолодитися кожною краплею задоволення, не втратити жодного відтінку аромату.

А справжнє кохання? Навряд чи вже матиме його у своєму житті. Минулися ті часи, коли мріяла про нього як про щось незбагненне, трепетне, рідкісне і таке, що підніме її над буденністю та подарує відчуття польоту, замішане на передчутті митей, які обов'язково стануть особливими у її житті. Зрештою, людина завжди чекає чогось виняткового. Спочатку зі щемким передчуттям, що воно ось-ось прийде, а тоді з надією – бо у когось усе ж таки воно є. Але минає весна із цвітінням терпких вишень, проходить літо з розкошами трав та спілих яблук, заступає щедрими дарунками осінь, насувається холодними вітрами зима, а справжнє кохання все не приходить, і тоді хапаєшся за перше-ліпше кохання та широко віриш, що саме воно і є тим особливим почуттям. Віриш, віриш, віриш... Доки стає сил обманювати себе саму, бо не хочеш ніяк вірити, що це кохання ніколи й не було тим, яке вимріяла собі колись. Воно лише обережно зачепило своїм крилом передчуття гарних митей і нічого не дало. Промайнуло, зашуміло, якимось нескладно подарувало перший поцілунок та перші незграбні доторки, ні у що не переросло, тільки залишило по собі біль нездійсненого і легку тугу за чимось втраченим та таким, що було дуже близько. Так близько, що здавалося: воно буквально на віддалі простягнутої руки, але справжнє кохання так і не ввійшло у життя, а прослизнуло між розкритими у простір неба пальцями... А тоді закінчення школи, вступ в інститут, перші студентські роки... І раптом, як грім посеред ясного неба, вимріяне кохання. Він вчився у Франковому університеті, вона у своїй академії мистецтв.

Зустрілися випадково – на дні народження у спільного друга – і якось відразу захопилися одне одним. Вона не спала ночами, втратила голову від цілком певного передчуття, що ось воно, її вимріяне кохання, а він виявився саме таким, якого сподівалася зустріти та покохати. Вищий за неї на дві голови, підтягнутий, міцно збудований, може, й не красень, проте дуже харизматичний, із відкритим поглядом карих очей, із впевненістю кожного руху та жесту. Почувалася крихітною, маленькою і захищеною його сильними руками від усіх неприємностей та бід. А тоді – перші справжні побачення, несміливі перші доторки, і зімліле серце, коли він обережно взяв її за руку та торкнувся поцілунком кінчиків пальців... Навіть не знала, що все це може аж так сильно перевертати душу, переймати подих захватом, і понад усе на світі хотіла продовження цих дій.

Коли їх почали вважати парю, вона вже давно відчувала, що загинула остаточно, втратила саму себе у тому почутті, не помічала нічого та нікого довкола себе, як божевільна цілувалася з ним на Підзамче, Костелівці чи в Стрийському парку, бігала на побачення й анітрохи не переймалася тим, що віднедавна належить йому не лише душею, а й тілом. Як викарбуване на камені, чітко запам'ятався момент: він підхопив її на руки просто на вулиці, закружляв у надлишку емоцій, а вона щасливо сміялася в небо, і в цю мить їй здавалося, що нема на світі щасливішої жінки, ніж вона. Зловила його поцілунок, на хвилю відсторонилася і раптом відчула на собі чийсь уважний погляд. Мимоволі озирнулася і зустрілася очима з сумним та повним болем поглядом іще зовсім молодій жінки, яка йшла по іншому боці вулиці та тримала за руку маленьку дівчинку. Чому запам'ятався саме цей момент і саме цей випадковий погляд, не знала досі. Так само як не знала тоді, що незабаром стане такою ж жінкою з сумними очима. Жінкою з очима, повними болем, нерозуміння та втрати. Коханий віддалявся поступово та якось зовсім безглуздо. Так банально, що аж вили хотілося від болу. Просто потроху втрачалися взаєморозуміння, підтримка, бажання бути поряд, ніжність, турбота, любов... Навіть не вірилося, що зовсім нещодавно все складалося так щасливо: весілля, медовий місяць, романтична весільна подорож у Прибалтику. Таллінн, Рига, Вільнюс... Затишні кав'ярні, старі кам'яниці, собори шпилями у небо та вузькі звивисті вулички, які здаються майже іграшковими і такими подібними до львівських, що мимоволі відчувався там ніби вдома. Потім мала більш-менш щасливе сімейне життя впродовж шести років. Дитину, щоправда, так і не народила. Спочатку хотіли спокійно завершити навчання та влаштуватися на роботу, тоді їй чогось ніяк не вдавалося завагітніти. Перевірилися обидва. Ніби у всіх усе добре, а діти ніяк не зачиналися. А потім стало не до дітей. Стосунки у маленькій родині зіпсувалися остаточно. Він почав затримуватися на роботі. Вона ставала дедалі похмурішою та прискіпливішою, все частіше плакала і намагалася з'ясовувати стосунки. Він відмахувався, ховав погляд і уникав розмов на слизькі теми. А потім доброзичливіці сказали, що в нього є інша жінка. Все банально і просто, як, зрештою, найчастіше й буває. З'ясування стосунків, взаємні обвинувачення, траскання дверима, демонстративна поведінка, намагання щось пояснити і залагодити в надії на те, що родину все ж таки вдасться зберегти, а ще гордість та почуття власної гідності, які не дозволяють опускатися до дріб'язкових та гидких сцен, проте родину все одно не вдається врятувати, бо, власне, рятувати вже й нічого. Де факто сім'я давно залишилася у минулому. Катастрофа глобального масштабу захлинулася своєю банальністю та буденністю. Леся навіть якось порівняно легко примирилася з тим, що чоловік практично відразу пішов жити до іншої та подав заяву на розлучення. Як виявилось, жити самій куди краще,

спокійніше і комфортніше, ніж з таким чоловіком, як її колишній. Але заспокоїлася вона ненадовго. Вже незабаром зрозуміла, що те, чого вона з таким нетерпінням очікувала колись, сталося тоді, коли вона найменше б хотіла. Їй таки вдалося завагітніти. Не відразу це зрозуміла лише тому, що списала очевидні симптоми вагітності на нерви, хвилювання та стрес від пережитого розриву стосунків. Сказати, що для неї це стало шоком – не сказати нічого. Чи не вперше у житті ладна була переступити через свою гордість і просити колишнього чоловіка про розмову та розуміння. Вже знала навіть те, що коли він вирішить повернутися до неї, то не лише прийме його назад, а й намагатиметься зліпити розбите родинне життя. Заради дитини здатна була й на більше. І байдуже, що такий батько для дитини вже не стане справжньою опорою в житті, а гіркий присмак його зради супроводжуватиме її все життя...

Зустрілася з колишнім чоловіком для розмови у найближчі ж вихідні. Сиділи одне навпроти одного в їх улюбленій кав'ярні на Валувій. Леся намагалася не плакати, не надто тиснути, проте щоразу голос зривався, і, коли у ньому аж надто виразно бриніли сльози, вона замовкала, машинально відпивала каву з невеличкої білої філіжанки, переводила подих і знов говорила. Його кава так і залишилася ледь надпиттю. Він ховав погляд, нервово крутив у руках мобільний телефон, щось бурмотів про обов'язки, які взяв на себе в іншій родині, про те, що розбите горнятко, зліплене до купи, вже ніколи не буде колишнім: виглядає більш-менш пристойно, а чаю не нап'єшся, – тоді раптом зло глянув на неї і сказав:

– У мене там теж народиться через три місяці дитина. Хлопчик. Пропонуєш осиротити його? У тебе який термін?

– Два місяці... буде, – машинально відповіла вона і замовкла.

– А хіба то багато? Не знати, чи й доносиш. Он скільки не могла народити, а там відразу.

Леся з жахом глянула на нього. Вже починала розуміти, до чого він хилить, проте свідомість відмовлялася сприймати ще й цю зраду. Ні, неможливо. Він знає, якою бажаною є для неї ця дитина й аж ніяк не може пропонувати їй таке. Вона кожного місяця так чекала, коли у ній зародиться нове життя, а воно ніяк не виходило: розчарування за розчаруванням, і ось тепер, нарешті.

А він усе говорив щось про аборт, про те, що компенсує витрати, заплатить за моральний збиток, дасть відступні, не претендуватиме на майно.

Леся мовчки дивилася на нього і не вірила, що колись кохала цього чоловіка, ділила з ним ліжко, прагнула мати від нього дитину. За щось же ж вона полюбила його? Куди воно все поділося у ньому? Може, насправді ніколи й не було, а вона сама вимріяла собі все це тоді, коли жила передчуттям кохання. Дивилася на нього і відчувала, як від болю стискається серце. Напевно, те маленьке серденько, яке тепер б'ється під її власним серцем, теж зараз стискається від болю. Ненароджена дитина живе з мамою одним життям, відчуває її, торкається зсередини, ловить емоції та адреналін у крові. Тепер вони – нерозривне ціле, і якщо хто-небудь вимагає вбити цю дитину, то хіба ж така людина взагалі має право залишатися у житті жінки та цієї дитини у ній?

Обірвавши колишнього чоловіка на півслові, Леся різко підвелася на ноги:

– Не маю бажання все це слухати!

Вона гордо підняла голову, озирнула чоловіка зневажливим поглядом, навіть знайшла у собі сили на те, щоб усміхнутися на прощання, а вдома гірко плакала над іще однією зрадою. Тепер цей чоловік зрадив не лише її, а й їхню ще не народжену дитину. Таке не пробачиш ніколи.

Від відчаю ще дужчими ставали лещата болю, не хотілося жити, їсти, рухатися. Лежала, відвернувшись до стіни обличчям, і якби не мама, яка не дозволяла їй остаточно впасти у відчай, та маленьке життя всередині, то не знати, чи їй змогла б так швидко вийти з депресії та знов відчутти смак до життя.

Розлучення чоловіку Леся дала відразу, на суді вагітність приховала, жодних майнових претензій не виставила. Подруги та знайомі сказали, що дурна, непрактична, що сама ж дозволяє з собою так поводитися, що йому байдуже до її поривів гонору, а майбутня дитина втрачає те, що могла б отримати від батька. Розуміла, що їй кажуть правду, а зробити з собою нічого не могла. Нехай так уже буде. Відчувала таку сильну фізичну відразу до колишнього чоловіка, що просто не могла щось взяти у нього. Зрештою, вже починала відчувати рухи дитини, ніби обережне тріпотіння крил пташки у долонях, і не могла дозволити собі жити минулим. Дитина вже з нею, вона тут, поряд, під серцем. Тепер вона – найрідніше створіння, яке потребує захисту, любові та тепла. Маля не винне, що щось там не склалося в особистому житті мами. Ця дитина така ж, як і всі інші діти, і так само має отримати все найліпше. Нехай їй навіть доведеться забути про саму себе і підпорядкувати своє життя лише інтересам дитини.

Тепер Леся мешкала разом з батьками, проте вдома ще жив брат із родиною та двома маленькими дітьми, і місця всім катастрофічно бракувало. Бабуся та дідусь запропонували Лесі переселитися до них на Валову. Не заперечувала, а, навпаки, з радістю погодилася. Незабаром народила синочка, і все в її житті підпорядковалося дитині. Бачила очі сина, торкалася маленького тільця, ловила усмішку, носила на руках, годувала, купала, колихала і віднаходила у цьому саме те, що дозволяло жити, чогось хотіти, намагатися втриматися на плаву і врешті почуватися по-справжньому щасливою жінкою.

Синочок ріс і тишив не лише її, а й своїх прабабцю та прадідуся. Вже їй сидіти почав, тоді невпевнено і ще з підтримкою ходити. А тоді у бабці стався інсульт. Леся розривалася між маленькою дитиною, спробами щось заробити реставрацією, залагодженням домашнього побуту та доглядом за хворою. Добре, що допомагала мама, вони разом таки поставили бабцю на ноги. Та навіть не лежала, а, нехай і з паличкою, почала ходити сама. А перед Паскою знов стався інсульт. Пролежала недовго, згасла буквально за декілька днів. Тоді похорон, обрядові клопоти, дев'ять днів без бабці, сорок... Вчилася жити без рідної людини і намагалася побільше взяти на себе, бо у дідусеві раптом щось ніби зламалося. Зовні все залишилося таким, як завжди: ті ж звички, вподобання, розмови, прагнення допомогти їй з маленькою дитиною, проте чогось невловимого таки бракувало. Так ніби дідусь тепер не жив, а просто старанно відбував повинність. За декілька місяців почав серйозно хворіти: серце, тиск, загострення виразки, «швидка

допомога» під їх будинком з незворотною систематичністю, тоді інфаркт – майже напередодні річниці смерті бабці. Сиділа поперемінно з мамою в лікарні біля його ліжка. Затхлий запах палат, невлаштований побут, біганина за лікарями, медсестрами та ліками. Рідна людина, яка згасає на твоїх очах, а ти не можеш нічого зробити, лише дивишся, як загострюються риси обличчя, як згасає погляд і все нечутнішим стає подих. Прислухаєшся з тривогою до того подиху, і біль у тобі розростається, стає всеохопливим і вже незабаром підпорядковує собі всі інші емоції. Здається, що задихнешся від нього, але продовжуєш жити і вже починаєш розуміти, що не в силі відвернути незворотне.

Дідусь помер перед світанком – так і не доживши день до річниці смерті дружини. Як пережила дві страшні втрати за рік, зараз Леся і сама не розуміла. Напевно, лише завдяки тому, що відчувала підтримку батьків, а ще тому, що мусила думати насамперед про сина. Ромчик, який уже не лише впевнено бігав по хаті та починав говорити реченнями, а й ліз буквально до всього, не дозволяв зупинитися ні на мить, перевести подих у щоденному марафоні життя та зосередитися на втраті. А батько Ромчика так і не з'явився. Не знала навіть, чи довідався колишній чоловік про те, що у нього народився син. Обірвала всі ниточки з минулим життям і навіть не цікавилася, як і що відбувається в житті колишнього чоловіка. Жила тепер життям своєї дитини і намагалася зробити так, щоб син ні в чому не почувався обділеним. Брала щоразу більше роботи на дім, у дальньому, найменшому, покої облаштувала собі реставраційну майстерню, весь вільний час присвячувала вдосконаленню професійних вмінь, намагалася працювати якомога акуратніше, використовувала лише найякісніші матеріали і не розчаровувала клієнтів, зриваючи терміни виконання реставрації. Реставрувала ж насамперед картини, писані олійними фарбами, і поступово досягла певних висот саме в цьому. У неї склалася клієнтура, вона завоювала своє місце серед інших реставраторів, проте не розслаблялася. Чітко розуміла, що всіх грошей все одно не заробиш, а один раз втратиш славу чесної людини та доброго спеціаліста – і потім уже ніколи не відмиєшся від бруду. Останнім часом, щоправда, справи йшли трохи гірше, але з тією війною та кризою в країні приймала це як належне. Тепер таке майже в усіх. Навіть люди з доволі високими статками почали відчувати незручності, а що вже казати їй. Добре, що трималася на плаву і не мусила звертатися по допомогу до батьків. Сама була в змозі оплатити помешкання, прогодувати та одягнути себе та сина, заплатити за садочок, іноді навіть дозволяла собі зайве, бо таки любила і гарну білизну, і дорожчі парфуми, і трохи кращого гатунку взуття. Були у її житті й чоловіки, але якісь невиразні, не займали місця ані в серці, ані в душі. Іноді стосунки доходили навіть до ліжка, проте все одно жодного разу не відчула нічого, окрім фізичного задоволення та полегшення. Метелики в животі не тремтіли, серце билося рівно, а фізична близькість без кохання більше розчаровувала, ніж додавала позитиву. Якщо когось і впускала у своє ліжко, намагалася не впускати у життя, а душа взагалі залишалася замкненою на всі замки. Вже й не прагнула чогось інакшого. Навчилася жити з тим, що давало життя, лише іноді все ще щемило серцем якесь неясне передчуття кохання і жаль за тим, що не отримала його.

Леся поставила кавову філіжанку на маленький журнальний столик і підвелася на ноги. До запланованої зустрічі з клієнтом залишалось півтори години, і за той час мусила не лише поснідати, а й трохи прибрати в помешканні, постелити постіль та привести себе до ладу.

Пораючись, і не зауважила, як збіг час. Дзвінок у двері захопив її майже зненацька. На ходу витираючи руки, пішла відчиняти двері і відразу ж наштотхнула на вивчальний погляд чоловічини.

– Доброго дня, – гречно привітався він і ледь усміхнувся. – Ми вчора по телефону домовлялися з пані про зустріч. Пам'ятаєте?

– Так, звичайно, пам'ятаю. Проходьте, будь ласка.

Вона відсторонилася, даючи чоловікові можливість зайти до передпокою, і теж усміхнулася – у відповідь на його посмішку.

– Богдан, – відрекомендувався він і злегка кивнув. – Маю велику приємність із того, що побачив тут таку молоду чарівну жінку, як пані. Мав трохи інакше уявлення про вас, як мені рекомендували доброго фахівця.

– Леся, – відповіла вона і простягнула йому руку для привітання, а він не потиснув її, як це зазвичай тепер робили при знайомстві інші чоловіки, а по-старомодному нахилився і поштиво поцілував.

Його губи були теплими, а доторк рук такий ніжний, що Леся мимоволі зніяковіла. Пам'ятала з дитинства, що колись саме так поводитися при зустрічі старші чоловіки, які приходили в помешкання до її бабусі та дідуса, але то було дуже давно і люди ці належали до часів «ще за Польщі». Вишуканий, давно зниклий львівський світ і цілком інакший стиль життя. Потім той світ іще довго та болісно помирав у конвульсіях сільських тлумаків, радянського побуту, способу мислення та виховання. Здається, її новий знайомий Богдан теж якимось чином був дотичним до того старого Львова, бо те, як він повівся щойно, анітрохи не виглядало награним чи показовим, радше звичним.

Леся не втрималася і глянула на нього з явним зацікавленням.

– То що пан хотів би, щоб я відреставрувала?

– Хочу відновити доволі цінну картину з власної колекції, але не для себе. Хочу подарувати її котромусь із львівських музеїв. Ця картина не приносить мені щастя. Продавати її теж не хочу – не надто добра її енергетика передається новому господарю. А в музеї все це інакше сприймається!

– Освятити не пробували?

– Не допомагає. Не знати, що там на ній поналипало і яка її історія.

Вона усміхнулася. Не вперше зустрічалася з такими фактами. В реставрації воно ніяк не допоможе і не знати, чи є правдою. Зараз її не так цікавили ці факти, як звук чоловічого голосу й інтонації, з якими Богдан говорив. Мав дуже приємного тембру голос, глибокої низької тональності, не позбавлений суто чоловічого шарму. Завжди мліла від таких чоловічих голосів і нічого не могла з собою зробити.

Леся мимоволі придивилася до Богдана уважніше. Стояв у передпокої її помешкання з картиною невеликого розміру під пахвою так спокійно та

невимушено, ніби був тут з добрий десяток разів, а поза тим нічого особливого у ньому вона не побачила. На вулиці навіть не виділила б його з-посеред юрби. Середнього зросту та віку, десь біля сорока, плюс-мінус декілька років у той чи інший бік, не огрядний, навіть щуплий, із темним волоссям та чорними очима, лише як придивитися, то бачиш, якими виразними є риси обличчя. А ще відразу впадає в очі абсолютний спокій у поведженні. Ні, таки є у ньому щось таке, що приваблює з першого ж погляду та викликає симпатію. Принаймні, для неї.

Леся не втрималася і мимоволі усміхнулася своїм думкам. Давненько з нею не траплялося такого, щоб відразу відчувати до чоловіка симпатію. Навіть не пам'ятала, коли востаннє.

Вдруге Леся здивувалася тоді, коли він розгорнув принесену для реставрації картину та поклав на стіл. Вивчала її довго. Хвилин п'ятнадцять. Насамперед відмітила століття, коли картина написана, тоді об'єм найнеобхідніших реставраційних робіт, далі схилилася над підписом, тоді висвітила картину в ультрафіолеті і вражено підвела на Богдана очі.

– Велика ймовірність того, що це справжній Федотов [7 – Павло Андрійович Федотов (1815–1852) – російський живописець і графік, академік живопису, представник романтизму, засновник критичного реалізму в російському живописі.]... Здалося б, звичайно, ще зробити хіміко-технологічну експертизу, рентген, фотофіксацію фактури для порівняння, спектральний аналіз. – Вона помовчала, роздумуючи, тоді усміхнулася. – Здалося б, звичайно, але тут треба спеціального обладнання або ж зразків для порівняння, яких я не маю. Але якщо чесно, то зазвичай навіть великі картинні галереї того не роблять, а оцінюють авторство так, як їм легше і на що вистачає обладнання та коштів.

Богдан ледь усміхнувся.

– Ще встигнеться зробити оцінку. Я й так знаю, що це оригінал. Зараз треба відновити картину. Мені не хочеться віддавати портрет у пониженому стані. Доки вони там знайдуть кошти на реставрацію, вже вдвічі більше доведеться відновлювати.

– Так. Звичайно. Зараз навіть не потрібно багато часу для реставрації. Картина майже не понижена.

Леся схилилася над картиною знову, замислено торкнулася рами, ніби намагалася зчитати долонею якусь інформацію, тоді обережно підняла картину вище. Навіть за її цікавої і повної несподіванок професії нечасто доводилося торкатися знаних творів живопису, які б не були відомі широкому загалу.

Ледь закусивши нижню губу, Леся вивчала картину. Проста дерев'яна рама, портретне зображення молодого офіцера, чорні, бордові та бронзові тони мундира, темний загальний колорит. Ніби нічого незвичайного, але її дедалі дужче охоплювало якесь невиразне передчуття, що вона щось пропускає та десь уже бачила подібний портрет. Можливо, навіть декілька разів.

Леся обережно провела пальцем по рамі й раптом майже вловила напівзабутий спогад. Так і є! Ось воно! Саме таку раму вона вже бачила колись. Саме

такий за розміром портрет траплявся їй у Львівській картинній галереї. Здається, це теж був Федотов. Відчувала, що її мимоволі охоплює радісне нетерпіння та збудження. Здається, вона таки вхопила за хвіст щось особливе в історії цього портрету.

Поклала картину на стіл, глибше вдихнула повітря, щоб перевести подих, і повернула до Богдана радісне обличчя.

– Ні, ви навіть не уявляєте, що мені зараз принесли! – Вона усміхнулася і раптом схопила його за руку та потягнула за собою до компа. – Нам взагалі неймовірно пощастило, що я відсканувала свої старі фотки з картинної галереї. Робила їх ще в студентські роки і запросто могла кудись задіти. Зуб даю, там має бути фото подібного до вашого портрету, і автор там теж Федотов.

Вона похапцем ввімкнула комп, почала перебирати папки на робочому столі.

Богдан знов усміхнувся. Йому дедалі дужче подобалася ця жінка. Не знав про неї практично нічого, проте симпатію відчув якось відразу. Чимось пасувала йому. Відразу сподобалося, як захоплено глянула на нього тоді, як він торкнувся поцілунком її руки, а потім як вона прислухалася до його слів і як у її погляді мандрували бісики. Те, що вона жіночна і приваблива, побачив з першого погляду. Зрештою, дивно, якби не відреагував на м'якість і округлість ліній у потрібних місцях, а ще на те, як звабливо вона рухалася. Та й у погляді її було щось каламутне. Якось відразу відчув себе поряд із нею особливо. Ніби опинився не тут, а десь в іншому, паралельному до реального, світі. Про таких жінок іноді кажуть, що вони володіють чарами. Хоча це навряд чи. Міг заприсягтися лише у тому, що в голові у неї трохи з надлишком зварйованих, не завжди раціональних та передбачуваних думок. Жінка, яка не є ні затятою грішницею, ні святою. Просто керується чимось, що іноді годі зрозуміти. З такими не завжди просто, але зазвичай цікаво.

Дивлячись на те, як Леся, нахиливши голову та закусивши нижню губу, хаотично і похапцем шукає якісь фото на компі, Богдан раптом відчував, що точно щось матиме з нею. Його тягнуло до цієї жінки з такою силою, що сам був здивований. А ще раптом накрило передчуття, що вона зовсім не чужа для нього, що між ними щось відбувається вже зараз, коли промовлені лише перші неформальні фрази, і що буде ще більше. Цікаво, якою вона є тоді, як віддається чоловікові? Не відмовився б це відчувати хоч зараз.

– Подивіться, я нарешті знайшла цю картину. – Леся задоволено усміхнулася. – Портрет жінки, і це справді Федотов. Навіть рама ідентична вашій. І розмір портрета. Та ви не стійте, присядьте тут, біля мене. Я вам зараз покажу всі фото.

Вона ледь посунулася на кріслі, даючи місце Богданові поряд із собою.

– Он, дивіться! Бачите? – Вона торкнулася його руки, привертаючи увагу до фото, яке щойно трохи збільшила, щоб він зміг роздивитися детальніше. – Якщо поставити ці два портрети поряд, відразу впадає у вічі, що жінка та чоловік дивляться одне на одного. Тут іще й рами цілком однакові, та й розмір портретів ідентичний. Господи, та тут і думати нічого. Відразу зрозуміло, що це подружжя. Тепер добре було б з'ясувати, чому ці дві

картини потрапили до різних власників. Хоча... Не виключено, що того ми так ніколи й не знатимемо. З картинами часто таке буває. Таємниця на таємниці.

Вона глянула на Богдана і, перехопивши його зацікавлений погляд, розцвіла у щасливій посмішці. Любила чи не найдужче саме такі моменти у власній професії. Несподіванки, знахідки, відкриття, а ще мить, коли передчувала, що стоїть за крок до чогось нового і такого, що ніхто, окрім неї, ще не помічав.

– Як класно, що ви прийшли саме до мене. І вам користь, і мені приємність разом з користю.

Богдан весело розсміявся. Подумалося, що волів би навіть приємність дужче, ніж користь, але промовчав.

Леся знов придивилася до портрета на фото. Приваблива молода жінка, з порцелянового кольору личком, з темним волоссям, гарної форми носом, витонченими рисами, одягнена у світлу сукню, з модною у середині дев'ятнадцятого століття зачіскою. Що тут скажеш? Типова панночка позаминулого століття.

– Погоджуюся, таки добре, що я сюди прийшов. – Богдан відвів погляд від монітора і зазирнув Лесі в очі. – Здається, помилкою було б, якби я вирішив не реставрувати цей портрет і відразу поніс його до музею. Тепер подарую його картинній галереї з умовою, що вони повісять ці два портрети поряд. Напишемо на табличці, що це ви спрацювали свахою, а я собі інакший інтерес у всьому цьому знайду.

Жартував, звичайно, але Леся вловила в його словах подвійний зміст, а ще раптом відчула, що його нога вже давно торкається її ноги, а рука завмерла зовсім близько від її коліна. Один необережний порух, і вона відчує його долоню на своєму коліні.

Скоса глянувши на Богдана, вона зникла, проте не відсунулася. Від усвідомлення інтимності такого сидіння їй раптом стало гаряче та м'яко спочатку десь у грудях, тоді обдало жаром низ живота. Здається, цей чоловік їй справді подобається... Ну, або ж у неї просто дуже давно не було мужчини.

Леся усміхнулася своїм думкам. Напевно, мала б стидатися, що відчуває все це поряд із малознайомим мужчиною, але чомусь сорому не було. Навпаки, було відчуття легкості і чогось дуже затишного та приємного. Так, ніби знала Богдана дуже давно.

– Знаєте, Богдане, а давайте зараз разом підемо в картинну галерею, і я покажу вам цей портрет вживу. На фото все завжди виглядає інакше. Сьогодні субота, і я маю трохи вільного часу. А ви?

Вона мимоволі перевела погляд на його праву руку. Вперше спало на думку, що він може бути одруженим. Зрештою, відсутність обручки теж ні про що не говорить.

– Ні, я нікуди не поспішаю, Лесю. – Він перехопив її аж надто виразний погляд і розсміявся, а її знов обдало жаром від звуку його голосу. – І

дружина мене вдома не чекає. Ви ж про це хочете мене запитати? Нема дружини. А ви одружені?

Вона почервоніла і відвела погляд від його руки.

– Ні, розлучена. І вже давно. А ви?

– Теж розлучений, але недавно. А це щось змінює у наших планах на музей?

Вона усміхнулася. Як все ж таки приємно, коли людина легка у спілкуванні. Іноді з малознайомими людьми почуваєшся вкрай незатишно, а тут відразу виникло відчуття, ніби знаються цілу вічність.

– Ні, не змінює нічого в планах. Принаймні, в планах на музей – сто відсотків нічого.

– Тоді швиденько вдягайтеся, і йдемо. Хочу глянути, кого ви там зісватали чи повернули моему портрету.

Вона кивнула і знову вдячно усміхнулася йому. Не залишав їй шляхів до відступу, і вона була вдячна за це.

Зайшовши до себе в кімнату, вона нарозтвір розчинила шафу. Ані на мить не завагалася при виборі одягу. Тільки сукня, і лише сукня. Жіночна, в дрібні квіти, зі звабливим вирізом і така, що вдало підкреслює всі принади тіла. Відчувала, що раптом шалено, просто до божевілля сильно хочеться подобатися цьому чоловіку, зваблювати його, примушувати втрачати самовладання і підхоплювати небезпечну гру, яку кожна жінка сама ж розпочинає, сама непомітно диктує правила, а потім сама ж боїться того, що начудила в процесі цієї гри, а заодно й того, яку реакцію та бажання викликала в чоловіка. Зрештою, завжди ж можна відступити...

Вийшовши з кімнати у сукні та в босоніжках на високих підборах, Леся потай прослідкувала за реакцією Богдана на свою появу та з задоволенням зауважила, що сукню таки вибрала правильну. В його погляді відбилася саме та гама почуттів, яку їй найдужче хотілося бачити, а ще бажання і готовність розпочати гру, яка від Єви та Адама відбувається між чоловіком та жінкою, що подобаються одне одному.

Кінець ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, купив полную легальную версию ([http://www.litres.ru/pages/biblio\\_book/?art=21132253&lfrom=362673004](http://www.litres.ru/pages/biblio_book/?art=21132253&lfrom=362673004)) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне

МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.

notes

Примечания

1

Валова – вулиця в Галицькому районі Львова. Середмістя.

2

Вулиця Пеов'яків – теперішня вулиця Гвардійська.

3

Тюрма на Лонцького та Бригідки – тюрми НКВС.

4

Високий Замок і Кайзервальд – місцевість, яка разом з Лисою горою створює доволі довгий заліснений хребет, одне з улюблених місць прогулянок львів'ян.

5

Станіслав Людкевич (1879–1979) – український композитор, музикознавець, фольклорист, педагог, доктор музикознавства.

Пленер – у живописі: термін, який позначає передання в картині всього багатства змін кольору, зумовлених дією сонячного світла й атмосфери. Пленерний живопис склався у результаті роботи художників на вільному повітрі, а не в майстерні.

Павло Андрійович Федотов (1815–1852) – російський живописець і графік, академік живопису, представник романтизму, засновник критичного реалізму в російському живописі.